

From: info cfu-net
Sent: Fri, 31 Mar 2023 11:41:38 +0000
To: Sabine Emilie Fennefoss Bye
Subject: SV: Offentlig høring om 2 ansøgninger om forsøgsudsætning af genetisk modificerede kartofler, frist d. 17. april

Kære Sabine.

CFU har ikke bemærkninger til høringen.

Med venlig hilsen

Camilla Christensen
Assistent

CFU - Centralorganisationernes Fællesudvalg

Niels Hemmingsens Gade 10, 4.
1153 København K

Telefon 33 76 86 74
Mail: cc@skaf-net.dk

Fra: Sabine Emilie Fennefoss Bye <safeby@lbst.dk>

Sendt: 30. marts 2023 13:44

Emne: Offentlig høring om 2 ansøgninger om forsøgsudsætning af genetisk modificerede kartofler, frist d. 17. april

Til parterne på høringslisten,

Landbrugsstyrelsen sender hermed 2 ansøgninger om forsøgsudsætning af genetisk modificerede kartofler i Danmark i høring på Høringsportalen.

I kan finde links til de 2 høringer herunder:

1. Høring om ansøgning vedr. forsøgsudsætning af genetisk modificeret kartoffel med forbedret modstandskraft mod skimmel: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/67338>
2. Høring om ansøgning vedr. forsøgsudsætning af genetisk modificeret kartoffel med ændrede stivelsesegenskaber: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/67339>

Høringssvar bliver offentliggjort i et resumé på Landbrugsstyrelsens hjemmeside, såfremt en ansøgning godkendes.

Eventuelle bemærkninger til forsøgsudsætningerne bedes sendes til planter&biosikkerhed@lbst.dk senest mandag den 17. april 2023.

Med venlig hilsen

Sabine Emilie Fennefoss Bye

Fuldmægtig | Planter & Biosikkerhed

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Landbrugsstyrelsen | Nyropsgade 30, 1780 København V | Tlf. +45 33 95 80 00 | mail@lbst.dk | www.lbst.dk

På vores hjemmeside kan du læse, hvordan vi behandler dine personoplysninger: <https://lbst.dk/persondata/>

FORTROLIGHED: Denne e-mail og evt. vedhæftede filer kan indeholde fortrolige oplysninger. Er du ikke rette modtager, bedes du venligst omgående underrette os og derefter slette e-mailen og enhver vedhæftet fil uden at beholde en kopi og uden at videregive oplysninger om indholdet.

Vores persondatapolitik fremgår af vores hjemmesider:

<https://www.skaf-net.dk/persondatapolitik>

<https://www.lc.dk/persondatapolitik>

<https://www.co10.dk/persondatapolitik>

From: Dansk Arbejdsgiverforening
Sent: Thu, 30 Mar 2023 13:31:20 +0000
To: Sabine Emilie Fennefoss Bye
Subject: SV: Offentlig høring om 2 ansøgninger om forsøgsudsætning af genetisk modificerede kartofler, frist d. 17. april

Kære Sabine Emilie Fennefoss Bye

Ovennævnte falder uden for DA's virkefelt, og vi ønsker ikke at afgive bemærkninger.

Med venlig hilsen

Hjørdis de Stricker
Chefsekretær

Fra: Sabine Emilie Fennefoss Bye <safeby@lbst.dk>

Sendt: 30. marts 2023 13:46

Emne: Offentlig høring om 2 ansøgninger om forsøgsudsætning af genetisk modificerede kartofler, frist d. 17. april

Til parterne på høringslisten,

Landbrugsstyrelsen sender hermed 2 ansøgninger om forsøgsudsætning af genetisk modificerede kartofler i Danmark i høring på Høringsportalen.

I kan finde links til de 2 høringer herunder:

1. Høring om ansøgning vedr. forsøgsudsætning af genetisk modificeret kartoffel med forbedret modstandskraft mod skimmel: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/67338>
2. Høring om ansøgning vedr. forsøgsudsætning af genetisk modificeret kartoffel med ændrede stivelsesegenskaber: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/67339>

Høringssvar bliver offentliggjort i et resumé på Landbrugsstyrelsens hjemmeside, såfremt en ansøgning godkendes.

Eventuelle bemærkninger til forsøgsudsætningerne bedes sendes til planter&biosikkerhed@lbst.dk senest mandag den 17. april 2023.

Med venlig hilsen

Sabine Emilie Fennefoss Bye
Fuldmægtig | Planter & Biosikkerhed

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Landbrugsstyrelsen | Nyropsgade 30, 1780 København V | Tlf. +45 33 95 80 00 | mail@lbst.dk | www.lbst.dk

På vores hjemmeside kan du læse, hvordan vi behandler dine personoplysninger: <https://lbst.dk/persondata/>

Dato: 16.04.2023

Høringsvar vedr. Offentlig høring om forsøgsudsætning i Danmark af genetisk modificerede kartofler med forbedret resistens mod kartoffelskimmel og ændrede stivelsesegenskaber

Dansk Planteværn takker for muligheden for at fremkomme med kommentarer til de 2 høringer om forsøgsudsætning af genredigerede kartofler.

Udvikling af nye teknologier, der kan bidrage positivt til en bæredygtig og ansvarlig landbrugsproduktion, bør konstant have samfundets bevågenhed. Dansk Planteværn støtter derfor ansøgningen om udsætning af genredigerede kartofler i Danmark.

Dansk Planteværn mener desuden, at man i Danmark bør være med til at fremme anvendelsen af nye teknologier, som kan øge mulighederne for en bæredygtig planteproduktion. Det vil derfor være hensigtsmæssigt, hvis man fra dansk side arbejder på at CRISPR/Cas teknikken fremadrettet holdes udenfor GMO reglerne i Europa. Denne teknik vil blandt andet øge mulighederne for en mere specifik udvikling af nye sorter med større modstandsdygtighed overfor sygdomme og skadedyr og hermed bidrage til målene i Bæredygtighedsforordningen.

Vi står som altid til rådighed, hvis der er behov for yderligere uddybelse af vores kommentarer.

Med venlig hilsen

Bolette Palle Neve
Teknisk konsulent

E-mail: bpn@plantevaern.dk
Tlf. nr: 40567078

From: Planter & Biosikkerhed (LBST)
Sent: Tue, 11 Apr 2023 10:57:11 +0200
To: Sabine Emilie Fennefoss Bye
Subject: VS: Offentlig høring om 2 ansøgninger om forsøgsudsætning af genetisk modificerede kartofler, frist d. 17. april

Fra: Hanne Bengaard <HANB@DI.DK>
Sendt: 11. april 2023 10:16
Til: Planter & Biosikkerhed (LBST) <Planter&Biosikkerhed@lbst.dk>
Emne: FW: Offentlig høring om 2 ansøgninger om forsøgsudsætning af genetisk modificerede kartofler, frist d. 17. april

Til Landbrugsstyrelsen

DI Fødevarer takker for muligheden for at komme med bemærkninger til nedennævnte høringer og har følgende bemærkninger:

DI Fødevarer bemærker, at Landbrugsstyrelsen har sendt ansøgningerne til Danmarks Tekniske Universitet for en vurdering af risikoen for sundheden og til Aarhus Universitet for en vurdering af risikoen for miljøet. Hvis disse vurderinger viser, at der ikke forventes nogen skadelige påvirkninger på sundhed eller miljø bakker DI Fødevarer op om, at der gives tilladelse til forsøgsudsætning af begge CRISPR/CAS-modificerede kartofler. DI Fødevarer bemærker samtidig, at det er afgørende vigtigt, at vi i Danmark og EU får adgang til de moderne teknikker, som kan give os de teknologiske løsninger til fremtidens klima- og miljøeffektive produktion af fødevarer, og forsøgsudsætninger som de to foreslåede er vigtige brikker i udviklingen heraf.

Med venlig hilsen

Hanne Bengaard
Seniorchefkonsulent

(+45) 3377 3446
(+45) 5213 2408 (Mobil)
hanb@di.dk
di.dk

Dansk Industri

Læs, hvordan DI behandler og beskytter persondata i [DI's Privatlivspolitik](#)

From: Sabine Emilie Fennefoss Bye <safeby@lbst.dk>
Sent: 30. marts 2023 13:44
Subject: Offentlig høring om 2 ansøgninger om forsøgsudsætning af genetisk modificerede kartofler, frist d. 17. april

Til parterne på høringslisten,

Landbrugsstyrelsen sender hermed 2 ansøgninger om forsøgsudsætning af genetisk modificerede kartofler i Danmark i høring på Høringsportalen.

I kan finde links til de 2 høringer herunder:

1. Høring om ansøgning vedr. forsøgsudsætning af genetisk modificeret kartoffel med forbedret modstandskraft mod skimmel: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/67338>
2. Høring om ansøgning vedr. forsøgsudsætning af genetisk modificeret kartoffel med ændrede stivelsesegenskaber: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/67339>

Høringssvar bliver offentliggjort i et resumé på Landbrugsstyrelsens hjemmeside, såfremt en ansøgning godkendes.

Eventuelle bemærkninger til forsøgsudsætningerne bedes sendes til planter&biosikkerhed@lbst.dk senest mandag den 17. april 2023.

Med venlig hilsen

Sabine Emilie Fennefoss Bye
Fuldmægtig | Planter & Biosikkerhed

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Landbrugsstyrelsen | Nyropsgade 30, 1780 København V | Tlf. +45 33 95 80 00 | mail@lbst.dk | www.lbst.dk

På vores hjemmeside kan du læse, hvordan vi behandler dine personoplysninger: <https://lbst.dk/persondata/>

From: Planter & Biosikkerhed (LBST)
Sent: Tue, 18 Apr 2023 07:57:53 +0200
To: Sabine Emilie Fennefoss Bye
Subject: VS: Høringssvar vedr. ansøgninger om forsøgsudsætning af genetisk modificeret kartoffel, nr. 67338 og 67339

Fra: Rikke Lundsgaard <rl@dn.dk>

Sendt: 17. april 2023 13:09

Til: Planter & Biosikkerhed (LBST) <Planter&Biosikkerhed@lbst.dk>

Emne: Høringssvar vedr. ansøgninger om forsøgsudsætning af genetisk modificeret kartoffel, nr. 67338 og 67339

På vegne af Danmarks Naturfredningsforening skal jeg hermed meddele, at foreningen principielt er imod udsætningen af genetisk modificerede afgrøder og dermed også er modstander af de to markforsøg med kartofler.

Venlig hilsen

Rikke Lundsgaard
Landbrugspolitisk seniorrådgiver

Danmarks Naturfredningsforening
Masnedøgade 20
2100 København Ø

Tlf.: +45 39174000
Mobil: +4523203007
E-mail: rl@dn.dk

From: Planter & Biosikkerhed (LBST)
Sent: Mon, 17 Apr 2023 12:08:32 +0200
To: Sabine Emilie Fennefoss Bye
Subject: VS: EMs høringssvar: J.nr. 23-1922-000001 - Offentlig høring om 2 ansøgninger om forsøgsudsætning af genetisk modificerede kartofler (EM Id nr.: 641492)

Fra: DEP Høringer <hoeringer@em.dk>

Sendt: 17. april 2023 12:00

Til: Planter & Biosikkerhed (LBST) <Planter&Biosikkerhed@lbst.dk>

Emne: EMs høringssvar: J.nr. 23-1922-000001 - Offentlig høring om 2 ansøgninger om forsøgsudsætning af genetisk modificerede kartofler (EM Id nr.: 641492)

Til Landbrugsstyrelsen

Erhvervsministeriet har ingen bemærkninger til den fremsendte høring: J.nr. 23-1922-000001 - Offentlig høring om 2 ansøgninger om forsøgsudsætning af genetisk modificerede kartofler

Det noteres, at høringen er blevet sendt til følgende af Erhvervsministeriets styrelser:

ERST, SIK, KFST, DKPTO, NH, FT

Med venlig hilsen

PERNILLE FROM PERSSON (EM-DEP)

Direktionssekretær
DEP Høringer

Slotsholmsgade 10-12
1216 København K
hoeringer@em.dk
Tlf. 33 92 33 50
Mobil +45 91 33 72 17

EAN 5798000026001

Erhvervsministeriet er ansvarlig for behandlingen af de personoplysninger, vi modtager om dig. Du kan læse mere om, hvordan vi behandler dine personoplysninger på vores hjemmeside em.dk/privatlivspolitik.

Erhvervsministeriet gør opmærksom på, at denne e-mail og eventuelle vedhæftede filer er fortrolige. Hvis du ikke er den tilsigtede modtager, bedes du straks underrette afsenderen ved at besvare denne e-mail og derefter slette e-mailen. Hvis du har modtaget denne e-mail ved en fejl, skal vi gøre klart, at enhver form for kopiering, offentliggørelse eller distribution af denne e-mail kan være ulovlig.

Fra: Sabine Emilie Fennefoss Bye <safeby@lbst.dk>

Sendt: 30. marts 2023 13:44

Emne: Offentlig høring om 2 ansøgninger om forsøgsudsætning af genetisk modificerede kartofler, frist d. 17. april

Til parterne på høringslisten,

Landbrugsstyrelsen sender hermed 2 ansøgninger om forsøgsudsætning af genetisk modificerede kartofler i Danmark i høring på Høringsportalen.

I kan finde links til de 2 høringer herunder:

1. Høring om ansøgning vedr. forsøgsudsætning af genetisk modificeret kartoffel med forbedret modstandskraft mod skimmel: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/67338>
2. Høring om ansøgning vedr. forsøgsudsætning af genetisk modificeret kartoffel med ændrede stivelsesegenskaber: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/67339>

Høringssvar bliver offentliggjort i et resumé på Landbrugsstyrelsens hjemmeside, såfremt en ansøgning godkendes.

Eventuelle bemærkninger til forsøgsudsætningerne bedes sendes til planter&biosikkerhed@lbst.dk senest mandag den 17. april 2023.

Med venlig hilsen

Sabine Emilie Fennefoss Bye
Fuldmægtig | Planter & Biosikkerhed

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Landbrugsstyrelsen | Nyropsgade 30, 1780 København V | Tlf. +45 33 95 80 00 | mail@lbst.dk | www.lbst.dk

På vores hjemmeside kan du læse, hvordan vi behandler dine personoplysninger: <https://lbst.dk/persondata/>

Landbrugsstyrelsen
Nyrupsgade 30,
1780 København V

17. apr. 2023

planter&biosikkerhed@lbst.dk

Høringsvar af 30. marts 2023 til:

Offentlig høring om ansøgning vedr. forsøgsudsætning af genetisk modificeret kartoffel med forbedret modstandskraft mod skimmel (Ydun) Details 67338

Og

Offentlig høring om ansøgning vedr. forsøgsudsætning af genetisk modificeret kartoffel med ændrede stivelsesegenskaber (Wotan) Details 67339

Høringsvar fra Foreningen for Biodynamisk Jordbrug.

Det er fra et økologisk synspunkt prisværdigt, at man med en forsøgsudsætning af kartofler ønsker at undersøge muligheden for at reducere anvendelse af kemiske plantebeskyttelsesmidler - set i lyse af de skadevirkninger, vi ser på vores drikkevand, miljø og mennesker.

Vi vil dog kraftigt anbefale Landbrugsstyrelsen ikke at give tilladelse til gennemførelse af disse forsøg – for slet ikke at tale om fremtidig storskalaproduktion. Vi finder forsøgene både unødvendige, i modstrid med økologimålsætningerne i såvel EU som Danmark og for risikabelt for fremtidens fødevarerforsyning og det økologisk erhverv.

Fordi:

Vi har ikke brug for genmodificering af fødevarer for at modstå hverken klimakrise eller en eventuel befolkningskrise. Vi er af den overbevisning, at vi har et alternativt, når det gælder sortsudvikling som værn mod klimaforandringer eller sygdomme. Vi er stærkt hjulpe i udviklingen af kartoffelskimmelresistente sorter via genomisk selektion og genomisk marker assistet selection (MAS).

Fordi:

Åbne markforsøg er risikable: Der er risiko for spredning af gener fra CRISPR-kartofflen efter høst i marken (ikke alle kartofler kommer med op) eller senere i kartoffelcentralen, under transport etc. At sprede GMO-materiale i landbruget er i modstrid med erhvervsinteresserne i det økologiske landbrug og hele den økologisk branche fra jord til bord og for Danmarks rolle og omdømme som foregangsland på det økologiske område i verden. Af forsigtighedsmæssige grunde ønsker vi INGEN former for GMO inkl. CRISPR i vores fødevarer eller i naturen. De forsigtighedsforanstaltninger mod spredning, som forsøget beskriver - bl.a. med afklipping af blomster og håndopgravning af knoldene

– betrygger os på ingen måde som værn mod spredning af CRISPR-egenskaber. Dertil er vores erfaringer med kartoffeldyrkning for stor. Vi mener, at Landbrugsstyrelsen bør afvise forsøgene med baggrund i forsigtighedsprincippet, uanset forsøgsansøges gentagne kommentarer såsom: "Kun teoretisk mulighed for krydsninger", "krydsbestøvning anses som værende teoretisk", "det er meget vanskeligt at forstille sig" eller "yderst sjældent spontan krydsning". Altså en mulig risiko, selvom den er lille!

Fordi:

Forsøgsansøgerne angiver som et positivt formål med projektet, at det skulle kunne sænke antallet af sprøjtninger med svampemidler til gavn for "*drikkevandsboringer, CO2 regnskab i forbindelse med svampemiddels fremstilling og udbringning etc.*" - et i vores optik ringe udbytte for en enkelt kartoffelsort.

Økologisk og biodynamisk kartoffeldyrkning vil selvsagt give langt større fordele på de nævnte parametre – foruden fordelene for biodiversitet og miljø samt fravær af rester af kemiske sprøjtemidler i vores mad. Vi er vidende om, at økologiske og biodynamiske kartofler kun giver det halve udbytte og også kan have problemer med kartoffelskimmel, men der ingen risiko for, at vi kommer til at mangle spisekartofler ved at fremme økologien - vores store arealanvendelse til kartoffelmelsproduktion til eksport taget i betragtning. Jorden var bedre anvendt til mange flere forskellige sorter af økologiske spisekartofler og mere vild natur.

Vi henviser i øvrigt til mødet mellem Foreningen for Biodynamisk Jordbrug og en række andre organisationer og Landbrugsstyrelsen d. 2. dec. 2021, hvor vi fremlagde vores modstand mod CRISPR og bekymring for den danske støttede deregulering af lovgivningen i EU bl.a. vedr. forslaget om ikke at mærke CRISPR-fødevarer med GMO, hvorved forbrugerne holdes i uvidenhed og ikke frit kan vælge/fravælge den type produkter.

Til slut en bekymring: Som høringsbrevet fastslår, er denne høring udsendt ifølge lovgivningen for at "offentligheden kan give sin mening til kende vedrørende GMO-forsøgsudsætningen". Historisk ved vi, at et stort flertal af danskerne er modstandere af genmodificerede fødevarer. Det bekymrer os, at der ikke er en bred offentlig debat om vores fødevarer om CRISPR/GMO. En bekymring der er forstærket af den meget positive tilgang, som vi oplevede på mødet i Landbrugsstyrelsen, og som er den danske tilgang i EU. Vi opfordrer således atter til at sige nej til ansøgningerne om kartoffelforsøgene og vi opfordrer til at medvirke til at skabe en konstruktiv debat om CRISPR/GMO i den brede offentlighed.

Venlig hilsen

f. Foreningen for Biodynamisk Jordbrug

Klaus Loehr-Petersen
projektleder

 Foreningen for
Biodynamisk Jordbrug

Agro Food Park 26

8200 Århus N

Mail: biodynamisk-forening@mail.tele.dk

Tlf. 22 17 25 65

From: Planter & Biosikkerhed (LBST)
Sent: Mon, 17 Apr 2023 07:31:18 +0200
To: Sabine Emilie Fennefoss Bye
Subject: VS: Spørgsmål til høring om udsættelse af Crispr -GMO kartofler som udsendt 30-03-2023

Fra: Ib B Pedersen <ib@ibp-farming.com>

Sendt: 17. april 2023 00:52

Til: Planter & Biosikkerhed (LBST) <Planter&Biosikkerhed@lbt.dk>

Cc: klaus@sall.dk; Stendissing@protonmail.com; lk@okologi.dk; planteavl@okologi.groupcare.dk

Emne: Spørgsmål til høring om udsættelse af Crispr -GMO kartofler som udsendt 30-03-2023

Til Landbrugsstyrelsen

17-04-2023

Sabine Fennefoss Bye

Vedr. Offentlig høring om forsøgsudsætning i Danmark af genetisk modificerede kartofler med forbedret resistens mod kartoffelskimmel

1. Jeg vil gerne forhøre mig om der i forbindelse med udstedelse af tilladelse til plantning af kartoflerne i de to markforsøg ansøgt af KMC, er udarbejdet matereale der kan dokumentere at kartoflerne ikke indeholder skadelige genetiske ændringer, som vil virke forringende på sundheden, både på dyr og mennesker? Grunden til dette spørgsmål skal ses i relation til forsøg lavet af VSP, som viste at GMO soja fodret til grise v. NON-GMO soja gav 13.7% flere grise med grelle mavesår over 5 cm². tallene var statistisk signifikante, Monsanto kom efter udsagn fra Ledende forsker Niels Kjeldsen's eget udsagn til VSP, for at hjælpe med at undersøge resultatet af det første forsøg, og de hjalp med at få lavet et andet studie, som er under al kritik.

2. Jeg vil gerne have at i giver feedback på:

a. Om VSPs Grisestudie som er en del af det linkede dokument, er statistisk signifikant? Jeg taler kun om det første studie, ikke om det korrupperede anden studie.

b. Jeg fortæller i det linkede PowerPoint om sammenlignelige problematiske store antal uhensigtsmæssige ændringer ved brug af Crispr, faktisk er antallet på nært 200 uhensigtsmæssige ændringer i genomet, for hver tilsigtet, i de færdigudviklede afgrøder, (det må formodes at alle Crispr og derved er Crispr Teknikken ligeså udsat for fejl som de "gamle" GMOer som GMO soja tilhører, netop den type soja som i VSPs eget studie viste store fodrings relaterede ændringer i mavesårs index på grise, og som derfor også i Danske forsøg er dokumenteret skadelige ved konsumering. **Vil der blive lavet forsøg der reelt kan dokumentere skadelige effekter ved Crispr - GMO teknikken der er anvendt på kartoflerne?**

c. Jeg mangler at kunne se ud fra høringsbrevet, hvad de økonomiske konsekvenser for NON - GMO producenter, Økologer, detailhandlen og forbrugere vil være efter at Crispr GMO kartoflerne bliver dyrket vil være. Der er også i det vedhæftede dokument redegjort for de

negative sociale omkostninger der er for de producenter der vil holde deres afgrøder fri for Crispr-GMO kontaminering. Vi har i Danmark en målsætning om at udvide det økologiske areal, frem mod 2030, **hvordan kan det harmonere med en mulig indførsel af Crispr-GMOer i det konventionelle landbrug?**

d. GMO forurening med pollen vil være et problem, godt nok er kartofler ikke plantet fra frø, men de kan lave frø, og der er altid risiko for kontaminering på lager og i særdeleshed med knolde som har overlevet vinteren i jorden. Økologer vil blive hindret i at købe eller leje markjord der har været plantet Crispr-GMO kartofler i, da de ikke må have GMO afgrøder der gror på deres marker, ligeså er det et stigende problem for fremavlere at holde deres matereale fri for Crispr-GMOer. De økonomiske udfordringer der er beskrevet i linket med hensyn til Socio-economix relationer i forhold til indførsel af Crispr-GMOer. **Hvordan forestiller man sig at Økologer, konventionelle NON-GMO producenter og detailedet skal erstattes for den dokumentation problematik som de uvægerligt vil komme ud i?**

e. **hvordan kan forbrugerne sikre sig adgang til sunde og nærende fødevarer, når der er rigtig god grund til at forvente at det ikke er et kendetegn for Crispr-GMOer, set i relation til VSPs grisestudie?**

f. **Vil der blive mærkning af evt. fremtidigt dyrkede Crispr - GMO kartofler, samt alle produkterne deraf?**

Spørgsmålene til høringen om de to Crispr-GMO kartofler, er indsendt som enkeltperson, som både har lavet forskning på egen grises sygdomsmønstre ved fodring af GMO soja og NON GMO soja, disse studier viste netop at mavesår hos søer kun var et problem når grisene blev fodret md GMO soja, de data jeg havde fra min so besætning var den direkte grund til at VSP lavede deres grisestudie, efterfulgt med det korrupperede studie som udelukkende havde til formål at dække over det første som viste at GMO soja i sig selv er den største årsag til at Danske grise har en meget uheldig statistik med hensyn til mavesår.

Vedhæftede link:

https://drive.google.com/file/d/1QWfwVMp2m977qN1XTsE5UVBT_c_3jkz3/view?usp=share_link

Venlig hilsen / Best regards

Ib Borup Pedersen

Soil Food Web CONSULTANT,

IBP Farming

+45 20129322

From: Planter & Biosikkerhed (LBST)
Sent: Wed, 5 Apr 2023 13:32:37 +0200
To: Sabine Emilie Fennefoss Bye
Cc: Morten Storgaard;Lars Landbo
Subject: VS: Svar til høring over 2 ansøgninger om forsøgsudsætning af genetisk modificerede kartofler, frist d. 17. april (j.nr. 23-1922-000002)

tvf

Med venlig hilsen

Kristine Riskær
Enhedschef | Jura & Kvalitet
+45 45 26 37 00 | krri@lbst.dk

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Landbrugsstyrelsen | Nyropsgade 30, 1780 København V | Tlf. +45 33 95 80 00 | mail@lbst.dk | www.lbst.dk

På vores hjemmeside kan du læse, hvordan vi behandler dine personoplysninger: <https://lbst.dk/persondata/>

Fra: Jasmin Erman
Sendt: 5. april 2023 11:31
Til: Planter & Biosikkerhed (LBST) <Planter&Biosikkerhed@lbst.dk>
Cc: Louise Kastfelt <LKA@kfst.dk>; Helena Berg Forchhammer <hbf@kfst.dk>
Emne: Svar til høring over 2 ansøgninger om forsøgsudsætning af genetisk modificerede kartofler, frist d. 17. april (j.nr. 23-1922-000002)

Til Landbrugsstyrelsen

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har den 30. marts 2023 modtaget Landbrugsstyrelsens høring om ansøgning vedr. forsøgsudsætning af genetisk modificeret kartoffel med ændrede stivelsesegenskaber.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen udgør sammen med Konkurrencerådet en uafhængig konkurrencemyndighed. De følgende høringbemærkninger afgives udelukkende som konkurrencemyndighed.

På det foreliggende grundlag har styrelsen ikke bemærkninger til høringen.

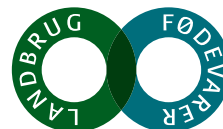
Med venlig hilsen

Jasmin Erman
Student
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen/
Danish Competition and Consumer Authority
Direkte +45 4171 5074
E-mail jer@kfst.dk

Følg os: [LinkedIn](#), [Twitter](#), [Facebook](#)

2500 Valby
Tlf. +45 4171 5000

*Vi arbejder for velfungerende markeder.
Se vores privatlivspolitik på kfst.dk.*

Landbrugsstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København V
Att.: planter&biosikkerhed@lbst.dk

Landbrug & Fødevarer FmbA

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V
T +45 3339 4000
F +45 3339 4141
E info@lf.dk
W www.lf.dk
CVR DK 25 52 95 29

Forsøgsudsætning i Danmark af genetisk modificerede kartofler med forbedret resistens mod kartoffelskimmel

Landbrugsstyrelsen har den 30. marts 2023 udsendt høring af ansøgning fra KMC Amba om forsøgsudsætning af en genetisk modificeret kartoffel i perioden fra maj til september 2023, **J. Nr. 23-1922-000001**.

Landbrug & Fødevarer finder det er særdeles vigtigt, at ansøgningen imødekommes. CRISPR-teknologien er blandt de mest centrale redskaber til at udvikle de danske afgrøder i forhold til de markante udfordringer fødevarereproduktionen står overfor i forhold til klimaforandringer, bæredygtighed og kvalitetskrav.

Denne ansøgning om forsøgsudsætning er særdeles interessant, da den demonstrerer perspektiverne ved præcisionsforædling baseret på målrettede mutationer i forhold til såvel at forbedre bæredygtigheden som mindske omkostningerne og øge dyrkningssikkerheden.

Landbrug & Fødevarer skal samtidig på det kraftigste opfordre de danske myndigheder til i EU at arbejde for, at disse præcise og målrettede mutationsforædlingsteknikker ligestilles med de klassiske mutationsforædlingsteknikker og dermed undtages fra den meget bureaukratiske og omkostningstunge regulering og dokumentation.

Med venlig hilsen

Bruno Sander Nielsen
Chefkonsulent

Forskning & Teknologi

D +4533394267
M +4527245967
E bsn@lf.dk

Landbrug & Fødevarer er erhvervsorganisation for landbruget, fødevarer- og agroindustrien. Med en eksport på over 156 milliarder kroner årligt og med 169.000 beskæftigede repræsenterer vi et af Danmarks vigtigste eksporterhverv.

Ved at nytænke og synliggøre erhvervets bidrag til samfundet sikrer vi vores medlemmer en stærk placering i Danmark og globalt.

København, 17. april 2023

Høringsvar om forsøgsudsætning i Danmark af genetisk modificerede kartofler med forbedret resistens mod kartoffelskimmel

NOAH henstiller til, at forsøg ikke accepteres på dansk jord, før forskere har styr på de utilsigtede fejl (on-target og off-target), der sker når de nye GMO-metoder anvendes i organismer.

NOAH har en række kommentarer til denne forsøgsudsætning af genetisk modificerede kartofler.

Gennemlæsning

En gennemlæsning af materialet viser, at der er taget mange fine hensyn for at sikre, at generne ikke spredes og at materiale håndteres effektivt. Det er positivt at læse, at de omgivende rækker af ikke-modificerede kartofler destrueres. Vi er dog uenige i den adskillelse, der er krævet i forhold til den omgivende mark og natur. Den angivende afstand i høringsmaterialet er så kort, at spredning af gener kan ske, såfremt der ved afklipping af blomster overses nogle – eller planterne har udsendt pollen inden dette sker.

Kartoflerne beror delvis på spredning med vind og i mindre grad af solitære bier, feks. Humlebier. Med den korte afstand, der er fastsat fra forsøgsudsætningen til omgivelserne, er dette ikke tilstrækkeligt, såfremt blomster overses i forbindelse med afklipping eller har afgivet pollen, inden det finder sted.

Til gengæld mener NOAH, at det vil være langt sikrere at fremstille resistente kartofler gennem avlsarbejde. Skimmelsvampen udvikler sig, så den kan angribe resistente kartofler, men spørgsmålet er, hvorvidt dette også vil finde sted i forbindelse med en ændring ved hjælp af Crispr. Kartofler og skimmelsvamp har en lang historie af sameksistens, hvor skimmelsvampen har tilpasset sig kartoflens forsvar, så den kan trænge igennem. Med disse ændringer i høringsmaterialet vil det formodentlig kun være et spørgsmål om tid, inden skimmelsvampen har fundet en ny måde til at angribe kartoflen.

Grundlæggende mener NOAH, at der skal langt flere undersøgelser til, som kan afsløre, hvorvidt de mekanismer, som kartoflerne modificeres med, kan danne uønskede ændringer/mutationer. Mekanismen er lanceret som en præcisionsmetode, men det er fuldt ud tydeligt i dag, for dem der ønsker at finde dataene, at den ikke er så præcis som forventet, og forårsager andre ændringer, som på ingen i dag er til at kontrollere for hverken forskere eller forældre.

De systemer, som sikrer vores arv, er langt mere komplicerede og interaktive, end vi forventer og kender til. Derfor er en langt større indsigt i de komplicerede mekanismer absolut nødvendigt, for at forstå, hvad der sker - og sikre, at der ikke forekommer uønskede sidevirkninger.

Selv om dette produkt skulle vise sig, at kunne føre til mindre anvendelse af fungicider, vil NOAH anbefale, at forsøgene ikke udføres i fri natur, hvor der er mulighed for at gener kan sprede sig til omgivelserne.

Vi har i Danmark et meget velfungerende økologisk jordbrug med en stor produktion af bl.a. kartofler. En udbredelse af genmodificerede afgrøder, vil ødelægge dette, da afstanden fra GMO-afgrøder til økologiske afgrøder ikke er tilstrækkelig stor ifølge loven til at sikre det økologiske landbrug mod kontaminering med GMO-afgrøder.

I gennemlæsningen af høringsmateriale er der nogle vigtige aspekter, som vi SKAL forholde os til, før forsøg tillades.

- Denne påstand om fungicid-nedbringelse skal følges meget opmærksomt, således at man ikke ligesom ved Roundup tager påstande for givne. Vi må jo trods alt tage i betragtning, at udviklingen er skabt af erhversinteresser, hvorfor det i øvrigt også er problematisk at høringsmaterialet er udarbejdet af dem, der har kommercielle patentinteresser i produktet.
- Der er ingen forskere, der i dag har styr på, eller kontrol over de utilsigtede effekter, der sker i organismene, når Crispr og de andre nye GMO-metoder anvendes i organismene. Det kaldes bl.a. off-target og on-target uheld. Når der i høringsmaterialet ikke er anført videnskab om disse risici, bør det indbringes, før forsøg tillades. Hvordan kan vi stole på et materiale og aktører, der vælger at udelade dette? Kan vi da være sikre på, at andet vigtigt materiale ikke også er udeladt.
- Crispr-inducerede mutationer forekommer hverken ligesom med tilfældig mutagenese eller naturligt, hvorfor man igen kan blive virkelig bekymret over høringsmateriale, som flere steder angiver, at: "Den ændrede egenskab i planten er en mutation, som ville kunne forekomme under naturlige forhold, hvorfor virkningen ikke vurderes som væsentlig." Værd at vide er, at disse virkninger ingenting har at gøre med forædling, men er metoder, som kun kan lade sig gøre i et laboratorium. Disse laboratorie-skabte mutationer indebærer nogle af de samme risici, som de gamle transgene GMO-metoder, hvorfor risikovurderingen aldrig kan eller må fjernes fra disse produkter – både på produktet og processen. Selvfølgelig er det anliggende at kun risikovurdere på det endelige produkt, er en måde hvormed udviklerne ikke behøver at tilkendegive hvilken GMO-metode, der er anvendt i processen.

Kartofler er vigtige for vores samfund

Historien om en kartoffel, der er modstandsdygtig over for svampesygdomme for at reducere brugen af svampemidler, lyder selvfølgelig fantastisk, lidt ligesom den tyske PILTON-historie.

Men er det realistisk, at den genmanipulerede kartoffel vil have varig modstandsdygtighed? Og er det virkelig den egenskab, vores samfund skal gå efter, eller er det blot et tillæg til den "industrielle knoldstivelses-kvalitet", som vores samfund skal forfølge til fordel for mere naturlige processer, som ikke kan patenteres og som ikke indebærer øget risikosamfund.

I høringspapiret står der, at KMC og KU's mutation i CRISPR-kartoffelen ikke har noget at gøre med phytophthora-infektion og sandsynligvis (ikke sikkert) er involveret i anthocyaninmetabolisme?

Ja, men der er altså brug for anthocyanin i kartofler!

Ikke svært at forestille sig en verden hvor denne CRISPR-kartoffel bliver bredt vedtaget og anvendt - og så efter mange år, er der nogle fagfolk der indser, at anthocyanin faktisk har nogle ernæringsmæssige egenskaber, som vi ikke kan undvære - og så bliver vi nødt til at rette op på det igen, og den eneste måde at gøre det på, er vupti... at CRISPR-manipulere egenskaben tilbage, så den indeholder anthocyanin.

Opportunity costs

Alt imens vi samtidig Danmark bruger tid, kræfter og penge til at gå ud den bioteknologiske vej, herunder GMO, som potentielt laver kaskader af ødelæggelser på biodiversiteten, fordi GMO kan sprede sig i naturen og til nabogrunde, kunne vi have brugt denne periode og disse kvaliteter til at gå ud af en naturlig, biologisk processers vej. Fx. findes der allerede naturligt resistente sorter, der er kommercielt tilgængelige: <https://www.agricopotatoes.com/overview/carolus>

Sammenfatning

Vi bør ikke acceptere at forsøg tillades. Vi bør derimod påbegynde en biologisk smart vej - der ville udgøre en ægte fremtidssikring for de unge generationer – og som indebærer, at vi passer på naturen - samtidig med, at naturen passer på os – og at vi på en naturlig måde producerer fødevarer.

Med venlig hilsen,
NOAH

Kontakt:

Inge Ambus
June Rebekka Bresson
june@noah.dk

Hørings svar af 30. marts 2023 til: på Offentlig høring om forsøgsudsætning i Danmark af genetisk modificerede kartofler med forbedret resistens mod kartoffelskimmel

Landsforeningen Praktisk Økologi indgiver hermed hørings svar.

Det er fra et økologisk synspunkt prisværdigt, at man med en forsøgsudsætning af kartofler ønsker at undersøge muligheden for at reducere anvendelse af kemiske plantebeskyttelsesmidler - set i lyse af de skadevirkninger, vi ser på vores drikkevand, miljø og mennesker.

Vi vil dog kraftigt anbefale Landbrugsstyrelsen ikke at give tilladelse til gennemførelse af dette forsøg – for slet ikke at tale om fremtidig storskalaproduktion. Vi finder forsøget både unødvendigt, i modstrid med økologimålsætningerne i såvel EU som Danmark og for risikabelt for fremtidens fødevarerforsyning og det økologisk erhverv.

Fordi:

Vi har ikke brug for genmodificering af fødevarer for at modstå hverken klimakrise eller en eventuel befolkningskrise. Vi er af den overbevisning, at vi har et alternativt, når det gælder sortsudvikling som værn mod klimaforandringer eller sygdomme. Vi er stærkt hjulpe i udviklingen af kartoffelskimmelresistente sorter via genomisk selektion og genomisk marker assistet selection (MAS).

Fordi:

Åbne markforsøg er risikable: Der er risiko for spredning af gener fra CRISPR-kartoflen efter høst i marken (ikke alle kartofler kommer med op) eller senere i kartoffelcentralen, under transport etc. At sprede GMO-materiale i landbruget er i modstrid med erhvervsinteresserne i det økologiske landbrug og hele den økologiske branche fra jord til bord og for Danmarks rolle og omdømme som foregangsland på det økologiske område i verden. Af forsigtighedsmæssige grunde ønsker vi INGEN former for GMO inkl. CRISPR i vores fødevarer eller i naturen. De forsigtighedsforanstaltninger mod spredning, som forsøget beskriver - bl.a. med afklipping af blomster og håndopgravning af knoldene – betrygger på ingen måde "en praktisk økolog" som værn mod spredning af CRISPR-egenskaber. Dertil er vores livslange erfaring med kartoffeldyrkning for stor, det er meget svært at undgå at en eller flere små kartofler bliver overset ved opgravning. Vi mener, at Landbrugsstyrelsen bør afvise forsøget med baggrund i forsigtighedsprincippet, uanset forsøgsansøges gentagne kommentarer såsom: "Kun teoretisk mulighed for krydsninger", "krydsbestøvning anses som værende teoretisk", "det er meget vanskeligt at forstille sig" eller "yderst sjældent spontan krydsning". Altså en mulig risiko, selvom den er lille!

Fordi:

Forsøgsansøgerne angiver som et positivt formål med projektet, at det skulle kunne sænke antallet af sprøjtninger med svampemidler til gavn for *"drikkevandsboringer, CO2 regnskab i forbindelse med svampemiddels fremstilling og udbringning etc."* - et i vores optik ringe udbytte for en enkelt kartoffelsort. Økologisk kartoffeldyrkning vil selvsagt give langt større fordele på de nævnte parametre – foruden fordelene for biodiversitet og miljø samt fravær af rester af kemiske sprøjtemidler i vores mad. Vi er vidende om, at økologiske kartofler kun giver det halve udbytte og også har problemerne med kartoffelskimmel, men der er ingen risiko for, at vi kommer til at mangle spisekartofler ved at fremme økologien - vores store arealanvendelse til kartoffelmelsproduktion til eksport taget i betragtning. Jorden var bedre anvendt til mange flere forskellige sorter af økologiske spisekartofler og mere vild natur.

Vi henviser i øvrigt til møde mellem Landsforeningen Praktisk Økologi og Landbrugsstyrelsen d. 1. dec. 2021, hvor vi fremlagde vores modstand mod CRISPR og bekymring for den dansk støttede deregulering af lovgivningen i EU bl.a. vedr. forslaget om ikke at mærke CRISPR-fødevarer med GMO, hvorved forbrugerne holdes i uvidenhed og ikke frit kan vælge/fravælge den type produkter.

Til slut en bekymring: Som høringsbrevet fastslår er denne høring udsendt ifølge lovgivningen for at "offentligheden kan give sin mening til kende vedrørende GMO-forsøgsudsætningen". Historisk ved vi, at et stort flertal af danskerne er modstandere af genmodificerede fødevarer. Det bekymrer os, at der ikke er en bred offentlig debat om vores fødevarer med CRISPR/GMO. En bekymring der er forstærket af den meget positive tilgang til CRISPR, som vi oplevede på mødet i Landbrugsstyrelsen, og den danske tilgang i EU. Vi opfordrer således atter til at sige nej til ansøgningen om kartoffelforsøget og på den større klinge opfordrer vi til at medvirke til at skabe en konstruktiv debat om CRISPR/GMO i den brede offentlighed.

Venlig hilsen

Landsforeningen Praktisk Økologi

Underskrift

Astrid Sandmark
Forkvinde